

M. Teresa Vilajeliu Roig

Primera tinent d'alcalde després de la dictadura, arran de les eleccions municipals de 1979, va ser regidora de Cultura i Ensenyament, i després de Relacions Públiques. Va formar part de les Plataformes Anticapitalistes i va ser militant d'OICE i de Convergència Socialista. Va assistir a la formació del PSC-Congrés i va passar a ser membre del PSC-PSOE fins al 2012. Va cotitzar al sindicat USO i poc després al d'UGT. Llicenciada en geografia humana, va pertànyer al comitè d'empresa de Lemmerz i va ser funcionària de l'Agència Tributària.

M. Teresa Vilajeliu Roig | Ramon Fontdevila

? De molt jove vas patir la poliomielitis. Com t'ha repercutit?

? Tota la vida. Quan vaig néixer no s'havia inventat la vacuna de la pòlio (1953). Hi ha un reportatge de TV3 molt interessant, que es va emetre al Sense ficció. El seu descobridor, el nord-americà Jonas E. Salk no va cobrar res. Tot seguit, la vacuna va arribar a Europa. Segons l'esmentat reportatge, dos ministres franquistes la volien portar cadascú pel seu compte i van tardar dos anys més que els altres països. La pòlio és un virus que produeix febre i quan marxa t'immobilitza. La mare m'explicava que només movia els ulls. Et pot afectar a diversos llocs, en el meu cas a les cames que, per sort, les tinc igual de gruixudes. El primer metge a visitar-me va ser Simeó Selga, després una doctora de Barcelona, que em va derivar a l'Hospital Clínic amb el doctor Lluís Gubern Salisachs, que em va receptar corrents a les cames. Com que no s'allargaven els tendons d'Aquil·les s'havia d'operar, però a casa no podien pagar l'operació. El doctor Gubern ens va dir que la faria gratuïtament a l'hospital del Niño Pobre, a càrrec d'unes monges. Als cinc anys em va operar un peu i als dotze l'altre. Recordo que en l'època, l'hospital

de Sant Joan de Deu de Manresa només permetia nens, les nenes no hi podíem anar. Ara que he llegit molt sobre la malaltia, sé que si he perdut neurones motores he de cuidar les altres. Quan em van donar la invalidesa, vaig començar a anar al gimnàs, on em deien que fes cada dia una mica més d'esforç, però no era el cas, perquè cal mantenir la mobilitat que encara tinc, ja que es va perdent amb l'edat. M'he fet d'associacions d'afectats per la pòlio i sé què tinc. Ara vaig amb cadira de rodes elèctrica, puc viure sola i soc autosuficient. Quan necessito ajuda, uns molt bons amics m'ajuden.

El Xup

? Com és que vau decidir anar a viure al Xup?

? Vivíem al carrer Arbonès, on ara hi ha el passeig de la República. La casa on estàvem, abans de la Guerra ja l'havia comprat l'Ajuntament, amb la intenció de derruir-la i poder fer el carrer Alfons XII. Quan tenia quinze anys van treure tots els llogaters. Se'ls va facilitar un pis a Manresa i uns diners, llevat del pare que, com que estava a la llista negra, no li van donar res. Si volíem ens facilitaven un pis al Xup. Com que no teníem cèntims, hi vam anar. De les 480 famílies, només n'hi havia cinc de catalanes. El canvi va ser radical. Un dia, a l'autobús, Rosario Ramos em va oferir la possibilitat d'anar d'excursió amb ells. La vaig conèixer, també el seu germà i una colla de gent jove que es movia pel barri. La Rosario em va introduir a la JOC (Joventut Obrera Catòlica), que eren els petits de l'HOAC (Hermandad Obrera de Acción Católica). Va ser tot un descobriment allora que vaig fer nous amics. Ara la Rosario està en una residència, on la vaig a veure sovint. Vaig conèixer el Vizcaíno, el president de l'associació de veïns del Xup, que, en saber que tenia coneixements de taquígrafia, de seguida em va entabanar per ser la secretària de l'associació.

? Quines eren les principals problemàtiques del barri del Xup?

? Sovint havíem d'anar a buscar l'aigua a la séquia, però quan es van adonar que estava contaminada van vacunar-nos del tifus. No hi havia clavegueres, les teulades estaven en molt mal estat, el transport a Manresa era inexistent. Al començament no hi havia botigues ni bar. Dels locals només funcionava el que va servir d'església. Vam tenir molts problemes amb el capellà, que no tenia res de progressista. El grup de joves aconseguia que ens deixés de tant en tant el local perquè ens reuníssim i fins i tot hi havíem fet algun ball, sense que ell ho sabés. Durant quinze anys hi vaig viure amb els pares en un primer pis. Hi havíem tingut ratolins, així que vam començar una vaga per no pagar a l'Obra Sindical del Hogar. El Xup era un gueto horrorós sense cap servei i vam començar les reivindicacions. Per sort, l'equip d'aparelladors i tècnics, com Ramon Puig o Ton Baraut, sempre van estar al nostre costat. Com que vam estar uns anys sense pagar, quan vam marxar el vam deixar sense demanar cap traspàs perquè no em semblava just. Vam anar a viure al carrer Martí Julià fins que es va morir la mare i aleshores em vaig establir al carrer Ramon Llull.

? Com et vas anar introduint en la política?

? Amb els moviments socials i polítics que es movien i feien activitats a Manresa. A través de gent de la JOC vaig conèixer militants de les Plataformes Anticapitalistes i de l'OICE (Organización de la Izquierda Comunista de España). Era una època en què els comunistes del PSUC estaven molt ben organitzats, fins i tot havia fet cursos de formació marxista amb ells, però volia anar una mica més a l'esquerra. Així que vam intentar fer una cèl·lula de l'OICE a Manresa, que en no quallar. Ho vam deixar just el 1975. Quan em va detenir la guàrdia civil ja no militava enlloc, tot i que ells es pensaven que era membre del PSUC.

Detenció

? Sense incidir-hi específicament, perquè ja se n'ha parlat i escrit prou, quan et van detenir els investigadors de la guàrdia civil sabien què buscaven?

? No. A dins la caserna em vaig adonar que no anaven per mi. Tenia excuses per rebatre'ls. Em preguntaven: '?¿De qué conoces al Padullés?'. '?Es el novio de una chica del Xup'. '?¿De qué conoces al Fuentes?'. '?Trabajamos juntos en la Lemmerz'. '?¿De qué conoces al Vizcaíno?'. '?Del barri'. Em vaig adonar clarament que no anaven per mi. Quan vaig sortir vaig poder avisar-los que estiguessin al cas.

? Com valores l'actuació de Jacint Carrió, que era el propietari del pis que teníeu llogat al carrer Aiguader?

? El primer que cal dir és que la guàrdia civil va destrossar aquell pis completament. L'havíem llogat la Carme Cots i jo. Al Jacint li vam explicar el que havia passat. Es va aixecar la màniga de la camisa i ens va ensenyar el número del camp de concentració on havia estat internat. Ens va dir que no féssim res, que ell es cuidaria de tot el que estava relacionat amb aquell pis i que no ens preocupéssim gens. Es va portar molt bé amb nosaltres i sempre en parlo amb afecte. Va ser molt bon home.

? Quant temps vas estar detinguda?

? El dijous 9 d'octubre de 1975 em va detenir la guàrdia civil i em van conduir a la caserna. L'endemà divendres em van portar a la *prisión del partido* de les Escodines, amb la Carme Cots. Hi havia un guàrdia municipal que era del Xup, que em va preguntar què hi feia i li vaig respondre que quedés clar que no hi era per lladre. A la presó em va venir a veure el meu pare amb la meua

amiga Imma Trigo, i una colla de dones del Xup que m'havien portat mantes perquè aquell cap de setmana havia refrescat molt. El dissabte vaig passar pel jutge i em va deixar lliure.

? Al cap de deu anys vaig parlar amb el jutge López Carrasco, li vaig demanar per la teva denúncia de maltractaments i em va dir que ell havia d'actuar conforme a la legalitat vigent. Et sembla normal?

? No. Quan vaig anar a fer la denúncia per maltractaments, el jutge em va dir que si estava boja. «¿No sabe que si quiero la puedo volver a poner en la cárcel ahora mismo?».

? Més que maltractaments van ser tortures, oi?

? Sí.

? Què em pots explicar de les Plataformes Anticapitalistes i de l'OICE?

? Les plataformes eren un sindicat o corretja de transmissió del partit polític que era l'OICE. Hi vaig entrar pels contactes que tenia dins la JOC, que en aquells moments tenia una trajectòria molt esquerrana, que era llaminera per als joves. Érem quatre gats i per empènyer una mica havia vingut algú de fora de Manresa. Ara bé, l'esforç que significava lluitar contra les circumstàncies va fer que ho deixés.

? Quan, com i amb qui estàs a Convergència Socialista?

? Era el 1976. Recordo Pep Centelles que es movia per Barcelona, Pau Alegre, Isidre Badia, Toni Bacardit, que era l'únic que tenia fills i ens reuníem a casa seva, Jordi Costa... Després es va anar ampliant amb Rafael Llussà, Carles Canongia, Joan Cornet, Ramon Puig, Jordi Marsal i Jaume Serra. Vaig estar al Congrés Constituent de l'1 de novembre de 1976, però no me'n recordo gens, només que va ser tumultuós.

? Sindicalment vas estar a la UGT. Vau topar amb els dirigents històrics?

? Sí. Personatges com Juan Massey o el Fernández Poderoso de la Lemmerz sempre tenien la raó i no acceptaven que els joves aportéssim noves idees.

Primeres eleccions

? Com recordes les eleccions municipals de 1979?

? Amb una gran emoció. Va ser un moment molt il·lusionant. Poder fer unes eleccions democràtiques després d'una dictadura és un fet indescriptible. Tots teníem més il·lusió que coneixements. Penso que l'alcalde Roqueta ens va posar fàcil el traspàs. Fet el ple de constitució del nou ajuntament, ens vam asseure tots a la sala d'alcaldia i ens vam preguntar: per on comencem? Què fem? De mica en mica ens en vam anar sortint.

? Tens alguna anècdota personal que afectés la teva vida quotidiana?

? Aleshores vaig passar a ser una persona pública. Per anar de casa a l'ajuntament havia de calcular molta estona perquè pel camí m'aturava gent que demanava solucions per als seus problemes. Haver d'assistir a una exposició de pentinats organitzada per Arts i Oficis o a la missa de la Llum, que sempre em tocava al costat del tinent coronel de la guàrdia civil, que era el mateix de les detencions, em cansava molt. Per cert, referint-se al dia de la presa de possessió del càrrec municipal, el periodista Xavier Domènech, em va preguntar si era veritat que en lloc de saludar-lo m'hi vaig girar de cul. La veritat és que no ho recordo, però és molt possible que reaccionés així. Aquesta sobreexposició pública em va saturar una mica.

? Què remarcaries de l'etapa de regidora de Cultura i Ensenyament?

? Iniciar els tràmits per comprar els terrenys per poder fer el nou Pare Algué. El dia a dia era tapar forats o rebre queixes que la calefacció d'algunes escoles no funcionava i atendre sol·licituds perquè la gent feia moltes demandes. Fins i tot, una amiga del Xup em va demanar si li podia facilitar un pis a la Balconada i li vaig respondre que no ho entenia, ja que ens van votar perquè precisament no passessin més aquestes situacions. La gent s'atrevia a tot. Mentre vaig ser regidora es van fer uns jocs florals diferents, ja que eren molt antiquats, i els vam canviar de format. Vam treure la pubilla, que després s'ha tornat a posar, afegint-hi l'hereu.

? Quina era la teva feina com a relacions públiques?

? Si he de dir-te la veritat, descarregar una mica de feina l'alcalde. Ell tenia moltes visites i em passava aquells temes menors o que no es consideraven gaire importants i eren de fàcil resolució. Recordo que vam fer unes jornades francocatalanes amb Jacques Jordà i des de l'Ajuntament ens vam cuidar de les relacions amb els consolats.

? El 1983 retornes a la Lemmerz?

? Sí. Em van posar de telefonista fins que al cap de mig any, el directiu Guillermo Titsch em va reclamar per al seu departament d'exportacions i importacions. Un treball complicat de relació amb duanes, bancs i empreses alemanyes on compràvem el material i la venda de les llantes. El treball m'agradava, però en temps de crisi tenia por de quedar-me sense feina, i més quan ja havien

marxat el Fuentes i el Mirón. Quan vaig plegar no em van donar cap compensació. Vaig entrar d'interina a l'Agència Tributària, quan Josep Borrell va crear les sucursals d'Hisenda a les capitals de comarca, en ser nomenat secretari d'Estat de Pressupost i Despesa Pública del Ministeri d'Economia i Hisenda.

Socialisme

? Perquè vas decidir abandonar la política?

? Les il·lusions de quan vaig entrar a la política es van anar diluint. Em vaig adonar que costa molt poder canviar les coses. La meua filosofia política continua sent el socialisme, però penso que a mida que et vas fent gran has de deixar pas als joves encara que s'equivoquin. Continuaré votant perquè és una promesa que vaig fer als meus pares, pels anys que ells no van poder fer-ho. També és cert que no em ve de gust anar a les reunions al local del partit perquè són molt avorrides.

«Les il·lusions de quan vaig entrar a la política es van anar diluint. Em vaig adonar que costa molt poder canviar les coses»

? Els que es diuen socialistes avui dia ho són?

? Quina pregunta! Penso que ho són en la mesura que se'n pot ser avui dia, que han canviat tant les coses. A l'Estat, les èpoques en què s'ha estat més bé ha estat amb les presidències de Felipe González, Zapatero i Sánchez, que ha superat la pandèmia, el volcà i la guerra d'Ucraïna. Ser socialista avui és voler un món millor per a tothom, amb dret a l'ensenyament, la sanitat, el menjar, tenir un habitatge...

? L'Estat espanyol ha viscut una transició o ha patit una transacció?

? Canviar de sistema va costar molt perquè hi va haver molta gent que hi va deixar la pell, la salut i la vida per fer una transacció. No ho podem oblidar mai. Gràcies a aquesta gent vam poder transaccionar, com diu l'historiador Josep Fontana. Qui s'esperava que, després de mort el dictador Franco, un dia ens llevéssim amb la legalització del partit comunista. Amb totes les crítiques que es vulguin per la manera com es va fer, el canvi va ser possible gràcies al treball de molta gent durant molts anys.

Agència Tributària

? Quina va ser la teva feina dins l'Agència Tributària?

? Hi he fet de tot. Vaig començar a inspecció, que em va permetre conèixer una faceta de la gent, sobretot d'aquells a qui es feien inspeccions de més de cinc anys, alguns gent coneguda de la ciutat. Hi ha molta mobilitat, sobretot dels alts càrrecs que venen a fer punts per poder acostar-se al seu lloc d'origen. Quan van treure la inspecció vaig passar a renda. També és interessant i em va permetre conèixer una altra faceta desconeguda de la gent. Penso que tothom és defraudador, un en milions i un altre en 10 euros. També és veritat que a vegades et cau l'ànima a terra perquè aplicar unes lleis que no sempre es veuen justes, com per exemple la poca retenció que s'aplica als treballadors que han cotitzat a tres llocs seguits, però amb poca retenció, de manera que quan fan la declaració de renda reben un pal, sense que ningú els hagi explicat que els podia passar. També vaig estar una temporada al registre, on has de barallar-te sobretot amb els gestors. Inicialment ens feien regals per Nadal, però per sort es va treure.

«A la inspecció de l'Agència Tributària vaig conèixer gent a qui es feien inspeccions de més de cinc anys, alguns coneguts a la ciutat»

? T'agrada fer receptes de cuina?

? Sí. Quan era més jove m'havia agradat molt la cuina i els caps de setmana que era a casa m'agradava cuinar tant per a la mare com per als amics. M'agrada menjar normal i bé en el sentit de provar coses delicades. Ara ja no cuino ni per mi, prefereixo comprar menjars fets. Pel que fa a les receptes, tothom em deia que em sortia molt bé la lasanya, amb un molt bon sofregit de verdura. Durant uns anys anava a Itàlia, on vivia l'amiga Imma Trigo, i la pasta em tornava boja. Tenia llibres de cuina i fins i tot una enciclopèdia.

[despiece]

El perfil

Maria Teresa Vilajeliu Roig va néixer a Manresa el 9 de març de 1949. El pare, Miquel, era manresà, amb família provinent de Prats de Lluçanès, i abans de la guerra havia treballat al Forn del vidre; va combatre al costat de la República i a la retirada es va exiliar a França. Acabada la guerra, Franco va fer un ban públic on es deia que qui no tenia delictes de sang podia tornar. S'ho va creure i el van tancar vuit mesos en un camp de concentració i després va estar tres anys fent de drapaire perquè ningú no li donava feina, fins que va poder entrar a la Maquinària Industrial, on va treballar de manyà. En fer-se gran el van posar de porter a la foneria de l'Arquitecte Gaudí fins que es va jubilar. La mare, Encarnación, va néixer a Alguaire, on hi havia una petita fàbrica Bertrand i Serra. Les filles havien de marxar de casa quan es casava l'hereu. Ella en companyia de dues amigues més, va venir a Manresa deixant la casa pairal. Hi va treballar fins als 42 anys, quan va néixer la M. Teresa, després de quatre embarassos frustrats. "De seguida vaig agafar la poliomielitis i es va dedicar a mi", diu la Teresa, que va començar a estudiar a les monges del col·legi de Sant Francesc. "En aquells moments era el millor col·legi femení de Manresa", que després seria la Badia Solé. Hi va estudiar el Batxillerat laboral, modalitat administrativa (a més de les assignatures de batxillerat en feien d'altres de comerç). Els

pares vivien al carrer d'Arbonès i "sabien que no podia seguir la saga de treballar en una fàbrica".

Amb 15 anys va entrar a treballar en una assessoria i al cap de poc temps va passar a Casals Cardona Industrial, de Ramon Casals Cardona, al carrer Francesc Moragas, dedicada a la fabricació de dipòsits de polipropilè. Amb 21 anys va decidir entrar a la Lemmerz, on es treballava jornada seguida fins que el 1979, arran de les eleccions municipals entrarà a l'Ajuntament com a tinent d'alcalde i regidora de Cultura. El 1983 retorna a la Lemmerz, que després de la vaga de 1982 travessa una crisi greu. Com que té por de quedar-se sense feina, es prepara les oposicions per a l'Agència Tributària, que estava a punt d'obrir unes oficines a Manresa. Primer va entrar-hi com a interina i va agafar una excedència d'un any amb la idea de treure's les oposicions, com així va ser i es va fer funcionària. Amb 35 anys va decidir fer les proves d'accés a la Universitat per a majors de 25, per passar a estudiar Geografia i Història, modalitat de geografia humana, a la UB. Arran de la seva estada al barri del Xup, va començar a militar a les JOC (Joventut Obrera Catòlica), d'on va passar a les Plataformes Anticapitalistes i l'OICE. Després va militar a Convergència Socialista i al PSC-PSOE, fins al 2012. Sindicalment va estar a l'USO i poc després a la UGT. Va ser regidora de Cultura i Ensenyament i després de Relacions Públiques en el govern municipal de 1979. [/despiece]